

Адыгеим и Лышъхъэ Къэбэртэе- Бэлькъарым къуагъэ

Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат республикэхэм азыфагу иль зэдэлэжъэнэгъэм тегъэпсыхъагъэу тыгъусэ Налщык къуагъэ.

Къэбэртэе-Бэлькъарым Республикаэм и Лышъхъэ ишшэ-рыльхэр піэльэ гъэнэфагъэкэ зыгъэцкээр Kloklo Казбек зэрэригъэблэгъагъэм тетэу сэнаущыгъэ зыхэль къэлэццы-къухэм якъыхэгъэнэгъирэ ахэм IепыIэгъу ятыгъэнэмрэ атэгъэпсихъагъэ Ioftkhabzexhem ар ахэлэжъэшт.

Къэбэртэе-Бэлькъарым къэ-къуагъэх Къэрэшэ-Щэрджэс Республикаэм и Лышъхъэу Темрезов Рэшыдэрэ Ставрополь краим игубернаторэрэ Владимир Владимирамырэ.

Шъугу къэтэгъэкыгъы: ильесэу икыгъэм чьэпьюгум лъэнэкъуиш зэлукъэгъу Мые-куапэ Ѣызэдьрэягъ Къэрэшэ-Щэрджэс, Къэбэртэе-Бэлькъарым ыкы Адыгеим ялышъхъэхэм. Джашигъум республикэхэм азыфагу ильыщт лъэнэкъуиш зэдэлжъэнэгъэм ехъилIэгъэ зэзэгъыныгъэм къэтхэгъагъэх. Ioftkhabzexhem зэдэзэшшуахъ-щхэр анахъэу зыфэгъэхыгъэтхэр 2022-рэ ильесым республикэхэм автономие зялэр ильеси 100 зэрху-щтэр ары.

Адыгеим и Мафэхэр Къэ-бэртэе-Бэлькъарым, Къэрэшэ-Щэрджэс амьзэхах-щэштых, а республикэхэм япхыгъэ Ioftkhabzexhem атэгъэпсихъагъэхэри Адыгеим Ѣыреклокъыщтых.

Адыгэ ильесыкIэр къэтэгъэунэфыкы

Адыгэ Республикаэм лъэпкэ культурумкэ и Гупчэ къызэри-тигъэмкэ, мыгъэ адыгэ ильесыкээм ихэгъэунэфыкын не-пэ сыхъатыр 18.00-м аублэшт. Ар Зыкыныгъэмрэ Зэгурьо-ныгъэмрэ ягупчэ Ѣыкъошт.

Адыгэ шэн-хабзэхэм атэту ильесыкээм зэрэпэгъокыхэ-рэ къагъельгъошт, тишьо-лъыр итворческе куп ыкы иорэдьохэм къагъэхъазырыгъэ программэ гъэшэгъоным къэзэрэгъоштхэр еплынхэ амал ялэшт.

Мэфэкыим икзеху ныбжык-кэ джэгукъэхэр, адыгэ джэгур Ѣыкъоштых. Адыгэ шхыныгъо зэфэшхъафуу къырахъыл-щхэм зышогъэшэгъонхэр хэлэнхэ альекъошт.

Адыгеим, Къэбэртэе-
Бэлькъарым, Къэрэ-
шэ-Щэрджэс,
Ставрополь краим япа-
щхэр Къэбэртэе-Бэль-
къар Республикаэм зы-
щызЭокIэхэм, сэнаущы-
гъэ зыхэль ныбжыкIэх-
эм якъыхэгъэцинрэ
ахэм IепыIэгъу ягъэгъо-
тыгъэнэмрэ япхыгъэ
Ioftkhabzexhem атэгущы-
Iагъэх.

Творчествэмкэ къэлэццыку академиу «Солнечный город» зыфилоу къэлэццыку мини 6 фэдиз зыщеджэрэм ипчгу Ioftkhabzexhem Ѣыкъуагъ. Мы академиим хэхъэх къэлэццыку сэнаущхэр зыщырагъэджехэрэ лицеир, гъэсэнгъэ тедээ языгъэ-тотырэ Гупчэр, технопаркэу «Кванториум» зыфиорэр, къэлэццыку сэнаущхэр якъыхэгъэ-щыгъэнхэм ыкы ахэм IепыIэгъу ягъэгъотыгъэним афэгъэзэгъе Гупчэр, къэлэццыку лагерэу «Кизиловка» зыфиорэр.

Къэбэртэе-Бэлькъарым и Лышъхъэу Kloklo Казбек зэрэригъэблэгъагъэхэм тетэу Адыгеим и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат, Къэрэшэ-Щэрджэс и Лышъхъэу Темрезов Рэшыд, Ставрополь краим игубернаторэрэ Владимир Владимирамырэ технопаркэу «Кванториум» зыфиорэм ипроектхэм яльэтэгъуцо Ѣыкъагъэх, перыт технологиехэмрэ технопредпринимательствэмрэ афэгъэхъигъэ урсыс тхамафэм Ѣатекуягъэхэм шуухафтынхэр зыщратыгъэ Ioftkhabzexhem хэлэжъагъэх, гъэсэнгъэ тедээ языгъэ-тотырэ гупчэу «Солнечный город» зыфиорэм амалэу илэхэм защагъэгъозаг.

Адыгеим и Лышъхъэ сэнаущыгъэ зыхэль ныбжыкIэхэм якъыхэгъэцинкэ, къэлэццыкухэм гъэсэнгъэ тэгэйгэ-тигъэнимкэ, олимпиадэхэм зяяэшшомбгүүгъэнимкэ Къэбэртэе-Бэлькъарым Ioftkhabzexhem Ѣыкъоштхэрэ ашынхэм пае шольырхэм язэдэлжъэнэгъэ нахь зырагъэшшомбгүүн фое. Адыгеим и Лышъхъэ Адыгэ Республикаэм Къэбэртэе-Бэлькъарымрэ янбыжык-кэ движениехэм азыфагу зэзхынгъэ дэгъу зэрильир хигъэунэфыкыгъ.

Проект гъэнэфагъэхэм япхы-

Сэнаущыгъэ зыхэль ныбжыкIэхэм яшIуагъэ арагъэкIыщт

рышынкэ опытэу ялэмкэ зэхъожхэмэ ишIуагъэ къызэрэ-клоштыр Адыгеим и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат, Къэрэшэ-Щэрджэс и Лышъхъэу Темрезов Рэшыд, Ставрополь краим игубернаторэрэ Владимир Владимирамырэ зэзхынгъэдэгээшт. Гупчэу «Сириусым» зэзхынгъэ дэгъу зэрэдьирилэх ишIуагъэкэ шольыр ыкчи дунэе проектышха заулэ РЕМШ-м пхыреши. Ахэм ашыщ Къыблэ хисап сменэр, Кавказ хисап олимпиадэу мы мафэхэм Мые-куапэ Ѣыкъорэр. КъБР-м Ѣыщ ныбжыкIэхэри аш хэлжъэх.

Шъугу къэтэгъэкыгъы 2018-рэ ильесым Адыгеим и Лышъхъэ гупчэу «Сириус» зыфиорэм ипащхэм сэнаущыгъэ зыхэль къэлэццыкухэм якъыхэгъэцинрэ ахэм IепыIэгъу ягъэгъотыгъэнимрэ афэгъэзэгъэшт Гупчэу «Сириусым» зэзхынгъэ дэгъу зэрэдьирилэх ишIуагъэкэ шольыр ыкчи дунэе проектышха заулэ РЕМШ-м пхыреши. Ахэм ашыщ Къыблэ хисап сменэр, Кавказ хисап олимпиадэу мы мафэхэм Мые-куапэ Ѣыкъорэр. КъБР-м Ѣыщ ныбжыкIэхэри аш хэлжъэх.

Урсысем Ѣыпсэурэ лъэпкэхэр нахь зэпэблагъэ хъунхэм тэгъэпсыхъэгээ универсиадэхэм, спартакиадэхэм, нэмыхэ зэнэ-къокъухэм язэхэшэн мэхъанэшко илэу Къумпъыл Мурат елтытэ.

«НыбжыкIэ акылышихэм гушъхэлэжыгъэ бай ялэн фое, джашигъур ары шольырхэм социаль-экономикэ хэхъоньгэ ин ашын залъекъищтыр. Інатэхэм ашылъыкIотэнхэмкэ ныбжыкIэхэм непэ амалыбэ я. Хэгъэгум илэшхъэтхэм шольырхэм ашызэрхъэрэ

Ioftkhabzexhem дэгъухэм къадыра-гаштэ. Тэ икьюо ар къызыфэд-гъэфедэн, ткуючэ зэдэхыллэн, ныбжыкIэ сэнаущхэм алае амалыкIэхэр дъэфедэнхэ фое», — хигъэунэфыкыгъ Адыгеим и Лышъхъэ.

ЗэлукIэгъум хэлэжъагъэхэр язэдэлжъэнэгъэ лъагъэкотэнэу зэзэгъыгъэх, Ioftkhabzexhem зэрахъаштхэр агъэнэфагъэх. Адыгеим и Лышъхъэ Къэбэртэе-Бэлькъарымрэ Къэрэшэ-Щэрджэс, япашхэр ныбжыкIэ форумэу «Фышт» зыфиорэм хэлэжъэнхэу къыргицэблэгъагъэх. Ахэр Къумпъыл Мурат къыуагъэм къезэгъыгъэх. Мыгъэ шольыр зэфэшхъафхэм яныбжыкIэхэр мыш ѢызэлукIэнхэу Ѣыкъи республики 3-мэ якомандэ хэтхэу къушхъэу Фышт дэклю-енхэу рахъухэ. Джащ фэдэу Адыгеим и Лышъхъэ тигъунэгъу шольырхэм ашыпсэурэ ныбжыкIэхэм волонтер движениеу «Тльапсэхэр къэтэжъууэхуум» зыфиорэм хэлэжъэнхэу игъо афильэгъугъ.

**Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэ
ипресс-куулыкъу**

Адыгейм ихэхъоныгъэхэр

ШэпхъэшIухэм адештэх

Федеральнэ, республикэ ыкIи чыпIэ мэхъанэ зиэ гъогухэр гъецкIэжыгъэнхэм, кIэу шыгъэнхэм Адыгейм ипащэхэм анаэ тет. Аужырэ уахтэм мы лъэныкъомкэ зэшIуахыгъэр зэрэбэр тинэрыльэгъу.

АР-м игъогу фонд ибюджет ильэс къэс нахыбэ зэрэхъурэм ишIуагъэкIэ псэуальэу зэтэрагъэпсихан альэкIырэм иччагын хэхьо. Адыгейр программэ зэфшэхъафхэм чанэу зэрэхэлажъэрэм, ежь къытефэрэр щитхуу хэлъеу зэригзэцакIэрэм къахэкIеу ахьщ тедзэ къыIекIехъе, мылькур зищикиагъэм пэIуагъахъе. Пшъэрэльхэр зэшIохыгъэхэ зэрэхъурэм тээглэ АР-м и Лышхъеу КъумпIыл Мурат.

Федеральнэ мэхъанэ зиэ автомобиль гъогухэр Адыгейм пхырэкIых. Республикэм ипащэ зэрилтыэрэмкIэ, ахэм ашьизекIорэ машинэхэм япчагъе ильэс къэс нахыбэ зэрэхъурэм къиздихыре гумэкIыгъохэр дэгъезы-

жыгъэнхэмкэ амалышу хьущт гъогухэр «A-146» ыкIи «M-4» зыфилохэрээр зээзыхыщхэ автобиль гъогум изы Iахь шыгъэнхэм. Ар республикэм пхырыкIыщт, къалэу Краснодар къуухащт. Проектыр щыIэнгъэм щипхырышыгъэ зыхукIе, гъогурыкIонир нахь щынэгъончхэ, мыщ къитехъухъэрэ хъугъэ-шагъэхэм япчагъе нахь макIэ хьущт. Джащ фэдэу къудажэу Тыгъургъий дэжь щыIэр 2020-рэ ильэсым атышт. Мыекъуапэ къекIолэрэ гъогухэр, зэхкын-Пэхэр, нэмикI проектхэр джырэ уахтэм щыIэнгъэм щипхыращх.

Гъогу хъызметым къыдыхэлъйтэгъе Iофхъа-бзэхэм ягъэцкIэн 2018-рэ ильэсым сомэ миллиарди 6 фэдиз Адыгейм щыпэуагъехъагь. Автомобиль гъогу километрэ 40,2-рэ хъурэм иыгъын, игъэцкIэжынхэр яшылIэгъэнхэм, ащ хэхъэх автобусхэр къызыщууцурэ чыпIэ 13, мылькур пэIуагъэхъагь. Ащ нэмикIеу гъогу километрэ 31,2-м къыхиубытэрэ чыпIэхэм къэзыгъэнэфырэ пкыгъохэр атырагъеуцуагъэх. ЧыпIэ мэхъанэ зиэ гъогухэр агъэцкIэжынхэм пае муниципалитетхэм сомэ миллион 381-м ехъу афатуулшигъ.

Анахь дэгъухэм ашыщ

Проектэу «ШэпхъэшIухэм адештэрэ къэлэ щыIакIэр гъэпсыгъэнхэм» зыфиорэм Адыгейр зэрэхэлажъэрэм ишIуагъэкIэ тикъалэ изытет хэпшыкIеу зэблехуу.

УФ-м псэольэшынымкIэ и Министерствэ зэхи-гэуцогъэ рейтингнэм къызэригзэнэфагъэмкIэ, 2017-рэ ильэсым мы программэр анахь дэгъоу зыгъэцкIагъэхэм республиker ашыщ хъугъэ. 2018-рэ ильэсым проектыр Мыекъуапэ, Адыгэкаалэ, поселкэхэу Яблоновскэмэрэ Инэмрэ ашагъэцкIагъэх. Ащ даклоу республикэм щаштэгъэ къера-лагъоу программэм ишIуагъэкIэ муниципалитетхэм ячыпIэхэм язэтегъэпсыхан епхыгъэ IофшIэнри шольбырэм зэрифэшшуа-шу щизэхашагь.

2018-рэ ильэсым щагу 24-рэ ыкIи общественнэ чыпIэ 15 зэтэрагъэпсыхыагъэх. Ахэм сомэ миллион 245,8-рэ апэхуагъагь. Сомэ миллион 91,5-р — федеральнэ гупчэм, миллиони 140,1-р — республикэм, миллион 14-м ехъур — чыпIэ бюджет-

хэм къатуулшигъэх. Мыщ дэжымын пстэуми анахь шъхьаэр зэтэрагъэпсыхыащ чыпIэхэр ежь цыфхэм къыхахын амал зэрээр ары.

Республикэм, муниципалитетхэм япчагъэхэм мы IофшIэнир непи лягъэ-клюатэ. Зэтэрагъэпсихыэрэ шагухэм, общественнэ чыпIэхэм япчагъэ нахыбэ шыгъэнхэм, цыфхэм агу къыдащэнен пылыхы.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

Аналог телекъэтынхэм зэпагъэунхэкIэ къэнагъэр мэфэ 73-рэ.

Цифрэ эфир телевидением икъэтынхэм зэрэхъащхэм епхыгъэ IофхъохэмкIэ федеральнэ къэралыгъо унитарнэ предприятиеу «Урсыые телевизионнэ, радиосетэм» «Илиние пльэр» иномерэу **8-800-220-20-02-мкэ** ыткэ хэмийльэу сид фэдэрэ уахти шүүтөн шүүлэхэйшт. Специалистхэм шынуулчIэхэм джэуап къаратыжыщт, цифрэ приставкэхэм якынхынкэ ыкIи ягъэфедэнкIэ IэпIэгъуу къышууфхэхүүтх.

Цифрэ телевидением икъэтынхэм зэрэхъащхэмкIэ къэбархэр нахь игъэкIотыгъэу официальнэ сайтэу смотрцифру. рф зыфиорэм ижкугъотэштх.

Гъот макIэ зиэ унагъохэм цифрэ приставкэхэм якъэщэфынкIэ къадеэнхэу Адыгэ Республиком икъялэхэмэр ирайонхэмэр ямунисципалнэ образованиехэм яадминистрациихэм социальнэ IэпIэгъумкIэ яотделхэм зафагъэзэн альэкIыщт. Джащ фэдэу цыфхэр социальнэу зыуухумэрэ къулыкъухэм ахэм къэралыгъо социальнэ IэпIэгъуу къаратын альэкIыщт.

Мыекъуапэ идэхъэгъу зэтэрагъэпсихыащт

Адыгейм икъэлэ шъхьаэр итепльэ нахь дахэ шыгъэнхэм фытегъэпсыхъэгъэ IофшIэнхэр Мыекъопэ къэлэ администрацием зэхищэнхэу егъенафэ.

Димитровым ыцэ зыхырэ урамэу Мыекъуапэ укынзэрэдахъэрэр зэтэрагъэпсыхъащт, шепхъэшIухэм адиштэ ашыщт.

Къэлэ администрацием къызэрэтийрэмкIэ, къэгъагъэхэм ягъэтысихан епхыгъэу дизайн-проект зэхагъэуцонэу агъенафэ. Джащ фэдэу къебэджынкIэ щы-

нэгъо чыигхэр раупкIыщх, нэмикI Iофхъабзэхэр щипхъэкIокыщх.

Ащ нэмикIеу Мыекъуапэ имэр ишIэрильхэрэ обществен-нэ чыпIэхэр ауплъэкIууцх, гъэтхэ-гъэмэфэ уахтэм ахэр афагъэхъазырыщх.

— Гъатхэр — шыхъафхэр зыщизэхэтшэрэ, тичыпIэ-

хэр зыщыдгъэбзэрэ уахтэу щит, — къыгуагь къэлэ администрацием ипащэу Андрей Гетмановын. — Мыекъуапэ щипсэухэрэм, хъакIеу тадэжь къеблагъэхэрэм тиурамхэм гупсэфэу къащакIууханхэ амал ялэнх, ащ даклоу тикъалэ нахь кIэралыгъо хъуным тыпылын фае.

О уицЫфых ахэр, Адыгеир!

Исэннаущыгъэ осэшIу къыфашигъ

Модельер ныбжыкIеу Пэрэныкю Рузаннэ Москва щыкIогъэ зэнэкъокъоу «Moscow international Fashion Fest» зыфиорэм хэлэжьагъ ыкIи иоффшагъэхэм осэшIу къыщафашигъ. Ащ къизэрэтфилотагъэмкэ, фестивалым мыгъэ ежь апэрэу зыкышигъэльэгъуагъ.

— Зэнэкъокъур модэм и Унэу Вячеслав Зайцевым ыцI зыхырэм щыкIогъ. Ащ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ыцIэкIе сыхэлэжьагъ, «CIRCASSIAN BRIDE» зыфиорэ коллекциер къытшызгъэлэгъуагъ, — къытфелутэ Рузаннэ.

«Быслымэн» зыфиорэ лъэнвикъор ары Рузаннэ иоффшагъэхэр къизтигъэлэгъуагъэхэр. Ащ нысэ шьоши 7 зэнэкъокъум рихынлагъ. Адыгэ лъепкынм ижъирэ шьошэ дыкIеу илагъэр къизыхэшырэ джанэхэм иофхъабзэм

изэхэшцахъом осэ ин къафашигъ. Ахэр ямышыкIеу гъэпсыгъэх, дэхагъэмрэ укытэ нэшанэмрэ зэгъусэхэу ахэолъагъ. ШэкI шъабэхэм гъучI тхыхъэхэр ахэшыхъагъэх. Пстэури зэкүжьеу зэрэшыгъэр модельер цэрыхъом фестивалым къышыхагъэшыгъ.

— Дэн-бзэным сицыкIугъом къыщегъэжьагъеу сифэшагъ, — къытфелутэ тигушигъэй. — Я 9-рэ классыр къесууху зэхъум сцыгыгъэ джанэхэр сэр-сэрэу сидыгъагъ. Сэнэхьатэу ар къихэсхынм, сицынэныгъэ

еспхынм сегупшисэштыгъэп. Дэныр сшогъэшэгъонэу сиылыгъ, нэужым ащ цыкIу-цыкIоу сиызишагъ. Джирэ уахтэ мы лъэнвикъомкэ сишэныгъэхэм ахэсэгъахъо, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым сищеджэ.

Фестивалым ыуж Рузаннэ исэннаущыгъэ модэм и Унэ зэфэшхъафхэм гу къильягъатагъ. Нью-Йорк, Душанбе ашыклошт иофхъабзэхэм ахэлэжьенэу ра-тэблэгъагъ.

Гъонэжьыкъо Сэтэнай.

Абхазым щылахъэх

Адыгэ Республикаем ыкIи Пшызэ шьольыр ашыпсэурэ быслымэнхэм ямуфтиу Къэрдэнэ Аскэрбый зипэшэ лыкло купыр гъэтхапэм и 15-м Абхаз Республикаем къогъагъэ.

ЛъэнвикIуитIум язэдлэжьэнэгъэ гъэптыгъэенным фэшI Абхазым и Президентэу Рауль Хаджимба иофшIэгъу зэлукIэгъу дырялагъ. Джаш фэдэу дин иофхъохэмкэ Президентым иупчэжьэгъоу Резо Кация ыкIи щынэгъончъенмкэ Советым исекретарэу Мухаммед Килба лыкло купыр lyklagъ.

Ахэм анэмвикIеу общественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» илlykloхэм зэлукIэгъу адьрялагъ, шуагъэ къэзытырэ зэдэгүшIэгъухэр тильэпкъэгъухэм адашыгъэх.

Нэужым Абхаз Республикэм имуфтиу Тимур Дзыба зипэшэ ДиндэлэжьапIем илlykloхэм alyclagъэх, тапэкIэ lof зэрэзэдашэшт шыкIэхэм атегүшIагъэх. Мы иофхъабзэм къыкIэлъыкIоу Адыгэим ыкIи Пшызэ шьольыр ашыпсэурэ быслымэнхэм шуашэ ѹэлэгъу къаугуоийгъ мылькур АР-м икыгъэ лыкло купым Аб-

хазым и ДиндэлэжьапIе ритыгъ ккалэу Сыхъум тхъэлъэлупIеу дэтир зэтырагъэпсхъяным фэш.

Адыгэим илlyklo куп аанахь мэхъанэ зэратьэр, абхаз-адыгэ лъэпкъхэм яшIэж чыпIеу Абхаз Республикэм иалэрэ Президентэу Владислав Ардзинба исагътэ, 1992 — 1993-рэ ильэсхэм Абхазым щыкIогъэ заом ежхэм яшIоигъоныгъэкэ хэлэжьэгъ «Кабарда» зыцэ купыр (ахэм пэшэнэгъэ адызэрихъагъ Владимир (Гена) Кардановым) зыщифхыгъэ чыпIэм, заом хэкодэгъэ дзэклолхэм ямыжъосынэу «Слава» зыфиорэм ашылахъэх.

ИофшIэгъу зэлукIэгъум хахъэу Адыгэим ыкIи Пшызэ шьольыр ашыпсэурэ быслымэнхэм я ДиндэлэжьапIе иимамхэу Хъокло Заурбыирэ Шхъэлэхъо Ибрахымрэ бэрэскэшхо тхъэлъэлур ыкIи нэмазыр Сыхъум ыкIи Гудатэ адэт мэштихэм аашашыгъэх.

Тазыр птелъымэ зэгъаш!

ГъогурыкIоным ишапхъэхэр зыкукуагъэу видеокамерэм къиридзагъэм администривнэ тазырэу тиральхъагъэм икъэбар игъом ышIэнэу фаемэ, къэралыгъо фэло-фашIэхэм я ЗэйкI порталэу www.gosuslugi.ru зыфиорэм зыщатхын, ащ даю sms къафэкIоным кIэтхэнхэ фаем. Мы фэло-фашIэхэм ыпкIэ хэльэп.

Цыфым къытыральхъэгъэ тазырым икъэбар къэралыгъо ыкIи муниципальнэ тынхэм афэхъэхыгъэ информационнэ системэм (ГИС ГМП) къызэрихъагъэм тетэу фэло-фашIэхэм кIэтхэнхэ sms къафагъэхыщт.

Джаш фэдэу административнэ тазырхэм афэхъэхыгъэ

къэбарыр Къэралыгъо автоинспекцием исайтэу www.gibdd.ru интерактивнэ сервисэу «Прроверка штрафов» зыфиорэм рагьотэн альэкъыщт.

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо автоинспекции шьугу къегъэкIожы, шапхъэхэр зэрэштуукуагъэмкэ тазырэу къы-

шууфыратхыкIыгъэм икъэбар игъом къызышыуIэкIахъэкIе, ФЗ-у N 437-м къыщиорэр жуу-гъэцэкIэн шыульэкъыщт — тазырэу къышуутыральхъагъэр мэфэ 20-м къыкIоцI зышуупшынжыкIе, ащ ызыныкъу шуутынэу хүүрэр.

ІЭШЫИНЭ Сусан.

АДЫГЭ ХАБЗ

Гъэмрэ кыимрэ зэхэкъых – ильэсыкIэр къытфехъэ

Мэфэпчым кыщыхэгъэштыгэ мэфэкыбэ адигэхэм хагъеунэфыкыщтыг. Ахэм хэбзэ гъэнэфагъэхэр, къашьохэр, орэдхэр акыгущтыгэх. Гъэтхэ губгюю һофшэнхэм, лэжыгъэ һуихынным, джэгухэм япхыгъэ һофхэбээ дахэхэр рагъекохыщтыгэх.

ГүхэкI нахь мышеми, шэнхэбзэ ыкIи мэфэкI пчагъэхэр уахтэм зидихыгъэх. Ау адигэхэр сидигъуя блэкыгъэ льтэнгэ фашыза ар къызетырагъэнэнм, якъекощт уахтэкэ пшэдэкъижэу ахыэр къагурийозе ягъеше гъогу кырклох.

ИльэсыкIем икъихаагу епхыгъэ мэфэр адигэхэм зэрагээмэфыкыщтыгэ непэ түкытегушиэн. Гъэтхапэм и 21-рэ ар хагъеунэфыкыщтыг. А уахтэм гъэмрэ кыимрэ зэхэкъхэ альтиг. Аш ихуулэу тхэлтэйшо зэхажэу хэбзагэх.

ИльэсыкIэр кызыэрэсигъэр дунаим изэрэштигэ къашеэштыг. Пчадыжынпэр оело-ояшыоу, щаджэгъоужум тигъэр кызычи-дээжкыг «гъэр текуагай» алоти, гушоштыгъэх. Уайи, оси, тигын зэхэтэу мафэр зыпкы имыты зыхыкIа, «кыр кыизэ екы» алоштыгъэ. Гъэмрэ кыимрэ зыщизэхэкъирэр жууагомэ ягъепсикIики къашеэштыгъэ.

Жъогъуабэр (Созвездие Дельфина) къэльгэхомэ, гъатхэр къэсыгъэх, ар огум икъижымэ,

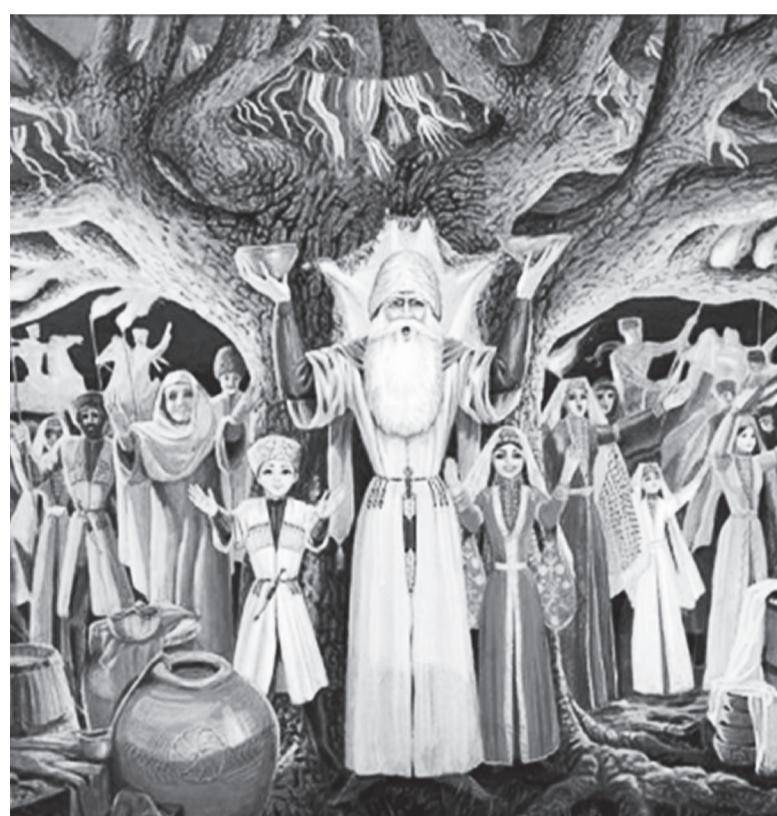
гүкIэ, «альакъо атхакъижбы, гъэр гъебэжку хуущт» алоштыгъэ.

Саусэрыкъу

Ильэс къес мы мафэм нарт эпосым илыхуужьэу Саусэрыкъо адигэхэр ежэштыгъэх. А нарт шъаом лыхуужьныгъабэ зэрихъаг: иныж бзаджэм ашуитыгъугэ гъажьом ичилапхъэ, егъашэм щыэнным илээгэупсэу санэр (аш кыткыг минеральна посэу «Нарзан» зыфилорэм юцIа), машор къатырихыжыхи къыхыжыгъэх, ашкIэ ильэпкь къыгъэнэжыгъэ.

Саусэрыкъо щылэжьэп, ау гъатхэр къесэу чыопсыр къеуцижын зыхыкIа, ар зыща-тыйлыгъэ һуашхъэм ымакъэ къычIеукIеу зэхахыщтыгъэу къатхыжбы: «А ей гущ, мэфиш закъо нахь мышеми чыям къэзъээжыгъагъэемэ, дээгъеу ыкIи еу щылэр згъекIодынти, сицыфхэр насылышоху, шъхьа-фитхэу щылэнгъэх!»

Шу альэгъурэ лыхуужьым кыгъэзэжынным ежэхээ, адиг-

ИльэсыкIем адигэхэм шкIэ шуцIэ бзаджэхэм, цыф дэйхэм ашкIэ защаухъумэу ары зэралтытэштыгъэр.

Унагъо пэпчь зыфигъэхъазырыштыгъэ. Анахь шу альэгъурэ мэфэкIхэм мыр ашыгъиг. Тхъэм ельэуущтыгъэх, ягхэлхэр агу раубытэштыгъэх. ИльэсыкIэр зэрэбгажьэрэм фэдэу ильэс псаур клоштэу альтигэштыгъэ.

Гъомылгэхъэ бэддээ аупшэрихыщтыгъэ. Щэлэмэ хъура-хэр агъажъэхти, кырагошкы-щтыгъэх. Унагъом мэшшуашхъэу илэм пэпчь къурмэныл щыригъэжкукIын фэягъэ. Аш пае къурмэнылхэе былымхэр аукыштыгъэх. Аш къыхэкыгъэу ильэсыкIэ тхэлтэйлум «мэшшошхъэтыхкIэ» еджэх. Анахъэу ар къэбэртэябзэм къыхэжыгъэ.

Адигэхэм ягъот макIэ зэхүм, мэл къурмэным ычылпIэ чэт шуцIэ аукыштыгъэ. А хабзэри бзэм ыгъеунэфыг – «мэшшошхъэчэт» зылохэрэри щылэх.

Гъэмрэ кыимрэ зыщызэхэкы-ре чэшчим чыыештыгъэхэп, яланэ зэлухыгъэу, джэгухээ, къашьохээ нэф агъешыштыгъэ. Бахьсамабжье аётити, нахыжым хъоху кылоштыгъэ: хъун-шхын щымыкIэхэу, мамырэу, псауу, узынчээ щылэнхэу. Джэныкью машор агъекуасэштыгъэп. ИльэсыкIем унагъор зэрэжэрэм, шуцIэ кызыэрэригъэблагъэрэм ари изы нэшанэу щытгыг.

Унагъом ыгъэхъазырыгъэ тхэлтэйлум шхынным ыахьибл хи-тикын фэягъэ.

ИльэсыкIэ джэгукIэхэр

НыбжыкIэхэм ачъэкашьор ахэтэу унагъохэр къакIухъэштыгъэх, сэмэркьеущтыгъэх, къашьохээ нэф агъешыштыгъэ. «Дэшхоккье-гэчъэх» ешлэштыгъэх. Аш ини, цыкIуи хэлажэштыгъэх. Бгуундээ Ѣшт пхъэ плуакIем дэшхор кырагэчъэхыщтыгъэ. Зидэшко нэмькIем кырагэчъэхыгъэм нахьибэрэ

кымафэм зыфэбгэхъазырын фау адигэхэм альтигэштыгъэ.

Гъэтхапэм и 21-рэ төфү Жъогъуабэр ошьочапэм кызыщылъягъох, ильэсыкIем адигэхэр пэгъокыщтыгъэх. Гъажъом Жъогъуабэр хапльэмэ – гъэмраф, пхъэшхъякIем (чыгы шхъапэм) нэсмэ – бжыхээ, чыгы хэхъажырэм фэдэу ошьочапэм нэсийжь-мэ кымафэр къэсыгъэу альтигэштыгъэх.

Къэрэухэр псым хэтхэу залъэ-

гэ унагъо пэпчь яонджэхъэр кырагэлэлкыщтыгъэх, машор кIэу зэлкагъаблэштыгъэх, хъакIэшым ыанэр щашыщтыгъэх. Тхъожын пае шэцым зэнтхыре мэкъуруе чалхъэштыгъэ. **ИльэсыкIем зэрэпэгъокыщтыгъэхэр** ИльэсыкIэр кызыщихъаштым

езыгъэутэкIырэр текуагъэу альтигэштыгъэ ыкIи шуխафтынхэр фагъашуашштыгъэх.

Дэшхор гъебэжку ыкIи акылыгъэм ятамыгъэу адигэхэм альтигэштыгъэ. Хъатыяком ыыыгь дэжные бураками джар имэхъан, ыушигъэм, дин куачIэхэм, насыгъэм ятамыгъ.

ИльэсыкIэ чэшчим ыуж, тыгъэр кызыэрэкъох, чылэр дэкыти, псыхом ыушигъэ. А уахтэм псыхопсири, осэпсирэ, псынкэччыпсирэ, ошхыпсирэ ыэзэгъухэу, огуулхэу альтигэштыгъэ. Сабийхэри ахыхэти, анэгухэр, алъакохэр щатхакыщтыгъэх.

Гъэтхапэм псыр чынагъэми, зыгыгъэпсисыщтыгъэхэр сымаджэ хуущтыгъэхэп. ИльэсыкIэ пчадыжым ыэзэгъоу псыр зэралтытэштыгъэм ишыхъатэу «Зэмзэммыпс» раоштыгъэ.

Зэфэгушложынхэр

Зэгунэгъухэр, зэлахыилхэр, зэвэоджэгъухэр зым зыр ыдэж клоэе ильэсыкIемкIэ зэфэгушлоштыгъэх. Шухьафтынэу зэралтыгъущтыгъэхэр нахь пасэу къыхахыщтыгъэх. Ар унагъом имылэу Ѣштыр арыгъэ. Сэмэркъэу ѢшыкIем тетэу шухьафтынэу атыштыгъ. Зыхыгъэр бысумын а пкыгъор чыфэу къыритынэу ельэуущтыгъэ. Зеримылэр кызырилокI, тхэлээлүү гущыгъэр фабэхэр филохээ, шухьафтынэу фишыщтыгъ.

Гъэмрэ кыимрэ зэхэкъе, адигэ ильэсыкIэр кызыихъекI, дунаир кызыэрэкIэхэрэ, гъатхэр къакIорэм гъебэжку къыздыхынэу зэрэштыгъухэрэ, зау бани къемыхъоу, пасуныгъяа, ялжыгъэ кэзигъэ фэмыхъоу якон рахылгэжынным, ѢшыкIэхэлжэштыгъэхэр ялуу-хэрээ, цыфхэм зэрэлштим ильэсыкIэ тхэлтэйлум япхыгъэх.

Совет хабзэм ильхээн къэралыгъом ИльэсыкIэ мэфэкIэхэр хыгъэунэфыкIырэр, Ѣшлээ мазэм и 1-р, адигэхэм агъэмэфэкIы. Мы аужырэ ильэсхэм Адыгэ Республикин эдигэ ильэсыкIэр ѢшгээмэфэкIэхэр аублэжыгъ. Зэгурьоныгъэм, зэкошныгъэм ямэфэкIэхэр хуугъэ. Шэнхэзэшшухэр тиагъэхэри кыткIэхухъэхэрэм альтигээсийнмэл мэл мыйхээлэхээр ялжыгъэх.

АДЫГЭ ХАБЗ

Адыгэр лъэпкыжъхэм ашыц. Аш гьогу кынэу кыкыгъэм емыллытыгъэу, лъэпкъ пстэуми къахэзыгъэшырэ шэн-хэбзэ дахэу илехэр чимынхэу кызэтыригъэнэнхэ ыльэкыгъ. Джирэ щылэкъэ псынкъэм иягъэкъэ хэбзэ пстэури икоу амыгъэцкъэжъими, ахэр зэрэлзыдгъэкъотэштхэм тыпылын фае. Адыгэ хабзэм щыщхэм непэ ягуу къэтшын.

Джащ фэдэх тиадыгэ хабзэхэр

Тхъэльяур

Зыгорэ ашэн хүмэ е чыпэл кынин, чыпэл зэжку ифэхэмэ, адигэхэр Тхъэм гукэгъу къафишинау, къадэлэпнынэу, яоф къафишгэпсынкъенэу ельэштыгъэх (джирэ ельэух), щыгууцтыгъэх. Аш ельэух хүмэ, гупсэфыщтыгъэх, гульапэл яэх хууцтыгъэх. Тхъэм гукэгъушау, зекъэ зэшүихин, зыфаехэр къафишэн ыльэкинэу еплыщтыгъэх.

Тхъэм нэбгыре зырызэу, зэрэунагау, зэрэллаакоу, зэрэкуудажэу зэхэтхэу ельэух.

Тхъэм узэрельяурэм фэдэх къабзэу «...уильэухэр, уимурадхэр къыбдэхунхэм фэш, піэлдженашохэр дэпшэнхэш, яоф пшэн фае. Джашыгъум Тхъэм фышытыкъэу фузиал нахышылоу къэбгэшьшыкъэжъицт» — адигэмэ Тхъэм зэрельяухэрэр квадэхунным пae джары зэрэлсэнхэу фаеу сидигуу алтытэр.

Зао къэхуугъэмэ, теклонигъэр зафэу заохэрэм яеу аухыныр,

щыгъэх ыкли ахэр къагъэгъунэштыгъэ.

Тхъэльяур зилэхэр зекъэ пчэдэйжым чыпэл къеклугъэмэ чыпэл атефэрэр аубытыщтыгъэ. Фабэмэ, чыгум хэтыхъэштыгъэх. Бзыльфыгъэу зыныбж хэклотагъэхэр, къэлэцыкълоу къызыдащаагъэмэ аланхээр алыгъэу, алэ дэдэ тысыщтыгъэх, ахэм аух зекъэ бзыльфыгъэхэр, еланэ хуульфыгъэ нахышыхэр, аухум анахынкъэхэр тысыщтыгъэх.

Къурланыр ыыгъэу ефэндир алэ кыицощтыгъэ. Аш дууахэу дэхэм алэхэр зекъэшагъэу, алэхэр дэгээзыягъэу, зэрэльялохэрэр пшэнэу щысыщтыгъэх. Ияят къеджэ къэс зекъэми зэхахэу «Амин» («Аш тетэу орэхь») алоштыгъэ.

Тхъэм зельэухэрэ ужым былымэу къиращэлгэгъэмэ түми, щимиамдээ арагэшыти (ашхэмэ, алъакъомэ псы атыраклэштыгъэ) дууах къалозэ шуабыщтыгъэх. Бзыльфыгъэмэ гъомылапхэр зэтэргэшпсыхъэ

ним щыщ аланхъахэштыгъэ.

Тхъэльяур ашы хүмэ, адигэмэ ахэлтыгъэ зеклугъэхэр дагъэцакъэштыгъэх. Хуульфыгъэмэ адигэ палохэр ашыгъэу, бзыльфыгъэмэ шхъяатехъо атхэуягъэу клоштыгъэх. Ошх къэшхынным пae тхъэльяур ашымэ, хантаркъом джанэ щальети, псым хатлупшыхъэштыгъэ. Къушхъэм чыпэ гъенэфагъэ горэм клохети, мыжью къахыти, псым хальхъэштыгъэ. Мэфэ заулэ хагъэлти, «къешхыгъэр икун» алоти, ахыжынштыгъэ къыздырахыгъэм. Псыгощах ашымэ, Тхъэм ельэухэу, зышхэхэрэм ыуж зекъэми яшыгъынхэр ашыгъэу псым зыхатакъоштыгъэ. Псыр зытыраклэжынштыгъэ ыкли риджегуцтыгъэх.

Ханцэгуашэр (ханцэнисэр)

Огушо хүмэ ханцэнисэр къиращэкъынштыгъэ в къирахъакъынштыгъэ. Ханцэр аштэти, аш щыгынхъяхэр бзыльфыгъэмэ щальэштыгъэ, папхэштыгъэ. Палор ханцэм щальети, шхъяатехъо тырахъожьынштыгъэ. Ар ныжыкъемэ къиращэкъынштыгъэ шагу пэлч дахьэштыгъэх. Ахэм къаюштыгъэ:

Ханцэнисэр къэтээча, Ошхыр бабэу къегъэшха, Лэжыгъэхэр гъэбагъуа!

Унэм исхэр псы тас алыгъэу къапгэокъяхэти, ханцэнисэм къытыраклэштыгъэ, къезыхъакъяхэрэм гъомылапхэр, ахъшэ ыкли фэшхъяф шуухъяфтынхэр къаратынштыгъэ.

Ханцэгуашэм ехыллэгъэ оред:

Тыгъурыгъур псышхъэ мэр,

Ти Тхъэ лъапл, къегъэпэхэ,
Ти Тхъэ лъапл, къегъэпэхэ,
Ти Тхъэ лъапл, къегъэпэхэ.

Хамыциыир псышхъэ мэр,

Ти Тхъэ лъапл, къегъэпэхэ.

(Щэ къало.)

Фыгъожынр псышхъэ мэр,

Ти Тхъэ лъапл, къегъэпэхэ.

(Щэ къало.)

гъаблэм, узышхохэм, огъум, машом, псым, осышхом ашиу-хүмэнхэм пае күпшхоу зэхэтхэу тхъэльяухэр ашынштыгъэх.

Унашью ашыгъэм тетэу, тхъэльяур зышыгъэрэм амдээ алыгъэу зекъэ къуаджэм къыдэкъынштыгъэх. Ахэм пэшэнгъэе адигезыхъэштыгъэхэр динир зылэжыхэрэм ялшхъэтхэр ары. Чыпэу агъэнэфагъэм, къурмэн ашишхэр (былымэ аукынхэр) ягусэу къеуяллэцштыгъэх.

Зышызэлукъэштыгъэхэр къуаджэм пэудзыгъэу чыгын бынэу (чыгыуджэу) ялэр ары. Аш фэдэ чыпэл гъэнэфагъэе чылэ пэлч илаг, уимынэнри насыпинчайзай альтэштыгъэх. Аш пае къуаджэм дэсхэр дэкъихэти, чыгхэр агъэтыхъэ-

щтыгъэ. Гъомылапхэр ашыгъэри, къыздахыгъэри зэхалхъэти, Тхъэм ельэухэти, шхэштыгъэх. Сэкъатхэу, сымаджхэу, жын дэдэхэу къеклон зымылъэкъынхэм ялах афара гъэхъынштыгъэ. Ахери Тхъэм ельэухэти, къафахыгъэр ашынштыгъэ. Гъомылапхэр къахыгъэм зыхэлхэхкъэ, къурмэн ашыгъэр унашью чылэ дэс пэлч зэфэдизэу афагоштыгъэ. Ар пхъэ цацэм пальхъэти, фыгу, тхъу игусэу кумкъэ унагъохэм къафырашэкъынштыгъэ. Зы унагъо къыхамынэн нэцлагэ горэ къыхамынфэним анаэ тетигъэ. Аш фэдэ тхъэльяур къыхакъынхэм ямлытыгъэу зекъэм къурм-

мафэу агъэнэфагъэм ехуулэу зэлахылхэр, зэблагъэхэр зэрэугъоиштыгъэх. Ашэштыр былымым ишобзынкъэ рагъажэштыгъэх. Хуульфыгъэхэр зэрэугъохэти, ашыц горэм дэлэхээз былымыр шуибзыштыгъэх.

Къурмэныпхэр шуабзы хувь эхуулфыгъэхами бзыльфыгъэхэм къурмэнэр зыфэгъэхыгъэм ельтыгъэу дууах зэфэшхъяфхэр къахыштыгъэх: «Зыфашырэм къабыл фэрэхь! Фэдэ къин Тхъэм къыферэмыхъяж!», «Тхъэм узи бзаджи ащеухуум!», «Зыфашыгъэм къурмэн мафэ фэрэхь! Іэ чынэ къынэмсынэу тыфэльяо!», «Сабый цыкъур бэгъашїе, насыпышлоу, лын іэбрагъо Тхъэм еш!».

Былымэу аукыгъэм ищэнитуу зэфдээ агощти, къоджэдэсхэм афащэштыгъэх. Ар адигэмэ нахь псалеу алъытэштыгъэх. Адрэ къэнэгъэ лым гъомылапхъэ хашыкъынштыгъэх. Шхэнхэм ылпээз дууах къахыштыгъэх, Тхъэм ельэштыгъэх къурмэнэр къабыл хувь эхуулфыгъэх, зыфашырэм шу нэмийк къемыхъулэнэу. Еланэ шхэнэм фежэштыгъэх.

Къурмэн пшыщт былымым зы ильэс ыныбжын, псау-таоу, улагъэ, тыркъо темыльэу щытын фае. Къурмэнэр цыфым иамал, гъотеу илэм ялтыгъэу ешы. Тхъамыкъем къурмэн ышынэу төфэрэп.

Къурмэн мафэм пчэдыхъэм нэмэз ашы, зэхэуцохь, къэм дэлхээхэм апае дууах къахы, аш нэужым лэкъоллакъо зэхэтхэу ягupsэм якъэмэ алыхэхээ, дууах къафахы. Аш нэужым ягupsэм адэж макхохь, афэгушлох мэфэк мафэм ехуулэу. Мэфэк іанэхэм аклэртыхъэхэш, дууах къахышь, гъомылапхъэ төльхмэхээ.

Къэзигъэхъазырыгъэр ИШЬЫНЭ Сусан
(Интернетыр, филология шээнигъэхэмкэ докторэу Унэрэко Рае, Шъэо Рэцьдэ ятхыгъэхэр къизфэдъэфедагъэх).

Ханцэгуашэр гошэ мафа, Чылэм мафэу къыхахь.
Ти Тхъэ лъапл, къегъэпэхэ.

(Щэ къало.)

Ошыопшэ зэптигэу, тыгъэр къэмьльяу, чынэтахьэу хувь къэлэхээ зэхэтхэм къало:

Тыгъэр псашиб къуагъэ,
Къэклюхъэм тууджын, тыдэгжун.

(Щэ къало.)

Джы тызэрэйт лъэхъанни, бэрэ къемынхэм, тхъэльяухэр ашы. Ахэм анахьэу ахэлжэхэрэр нахышыхъохэр, ахэм къыздашэр сабийхэр ары.

Къурмэнэр

Адигэмэ егъашэм гушогъо ин горэ къяхуулэмэ е чыпэл къин ифэхэу, аш шуукэ икыжхэмэ, къурмэн ашыжынштыгъэх. Зыгоркъэ унагъом, лъакъом щыщ сымэджахъэу хуужыгъэмэ, чыжэу чылэ горэм щылгээху къэклюхъэмэ, хыапсым дэсгээху къыдэкъыжыгъэмэ, сабий унагъом къыфхэху гъэмэ, зао щылгэу псаоу дзэктолыр къэклюхъэмэ, унагъом нысэ илэху гъэмэ, къурмэн ашынштыгъэ.

Лъакъом е къуаджэм щыпсэурэ анахыжь іэшхъэтетмэ мафэу къурмэнэр зашынштыри, аукышт былымыр агъэнэфэштыгъэх. А мафэм ехуулэу гъомылапхъэ къурмэнэм щызэрхьштыгъэх.

БЗЭДЖЭШЛАГЬЭХЭМ ашыухъумэгьэнхэр

Адыгэ Республикаем бзэджэшлагъэу щызэрахъэхэрэр зыфэдэхэм афэгъэхыгъэ ӏэнэ хъурае АР-м и Прокуратурэ джырэблагъэ зэхищагъ. ӏофтхъабзэм хэлэжьагъэх прокуратурэм иаппарат илофышэхэр, студент объединениехэм ыкчи активистхэм ялтыклохэр, журналистхэр.

Тишъольыр бзэджэшлагъэль ўзызэрахъэхэрэм къатегуцьыгай прокуратурэм иуголовнэ-процес-суальнэ ыкчи оперативнэ-лъы-хъун юфшыэнхэм алтынпльэрэ отделым ипащэу Евгений Гари-фулиныр. Ащ къызэриуагъэмкэ, шуагъэ къытэу хэбзэухъума-клохэр бзэджэшлагъэхэм апэу-цужыгъэнхэм ыкчи хэбзэукъо-нныгъэхэр пешорыгъэшьеу щы-гъээзыгъэтэнхэм афэшI проку-рорхэм юфхъэбэз гъэнэфагъэ-хэр зэрахъэх. Ахэм яшуагъэкэе тиеспубликэ икриминогеннэ зытет зыпкэ ит. 2017-рэ ильэсэмгээ ёгъэшшагъэмэ, 2018-рэ ильэсэмгээ тиеспубликэ бзэджэшлагъэу ўзызэрахъагъэм ипчагъэ бэу хэхъуагъэп.

Шүгчээс кытэу пешорыгъэшь
лофтхабзэхэр зэрээхашагъэхэм
кынхэкіеу 2018-рэ ильэсүм
Адыгейм щизэрхэльгээ бзэджэ-
шлагъэхэм япчыагъе къеыхыгь.
Ашлээз цыфым ипсауныгъэ
зэрар ин зэрэрахыгъэр процент
12,4-кэ, бзыльфыгъэм шъхыакло
зэрэрахыгъэр процент 40-кэ,
тыгыон бзэджэшлагъэр процент
12,4-кэ, хъункіэн бзэджэшлагъэр
процент 25,4-кэ, автотранспор-
тыр зератыгъугъэм епхыгъэ
бзэджэшлагъэр процент 13,3-кэ
нахь маклэ хъугъэх.

Джащ фэдэу цыифхэр бэу

зыщызэлүкіләхэрэ чыпіләхэм ашы-
ззерахъэхэрэ бзэджәшіагъэхэм
япчыагъэ проценти 10,7-кіә,
ешуаагъэхәу ззерахъэгъэх бзэ-
джәшіагъэхэр проценти 7,4-кіә
ыкы наркотикхэм япхыгъэ бзэ-
джәшіагъэхэм япчыагъэ процент
72,3-кіә нахь макіә хъульъэ.

Арэү щитми, районхэм ашыцхэм бзэджэш! Эгээ зырызхэр нахьбыбу зэращызэрахъяхэрэм кыххэкэу ахэм Ioф ашызышэрэхбэзэухъумэкло ыкли чытпэ кульякъухэм ялофшлэн нахь агъльтэшын фаеу прокурорым къылыагь. Гущынэм пае, Джэдже, Тейцожь ыкли Тэххүтэмькьюе районхэм блэктыгъэ ильэсэым процент 14,3-клэ нахьбыбу укыгыгъэ Ioфхэр ашызэрахъягъэх. Джащ фэдэу ашлээ цыфрым ипсауныгъэ зэрар ин зэрэхахыгъэм, ашт кыххэкэу дунаир зэрахъюжыгъэм ехлыгъэ бзэджэшлагъяхэр процент 57-клэ нахьбыбу Мыеекъуапэ, Красногвардейскэ ыкли Мыеекъопэ районхэм ашызэрахъягъэх.

Е. Гарифулинным ныбжы-
къэхэм анахъэу аналэ зытыра-
ригъэдзагъэр сотовэ зэпхыны-
гъэр ыкын интернет амалхэр
къызфагъэфедээ гъэпцлагъэ
зыхэль бзэджэшлагъэу зэра-
хъэхэрээр зыфэдэхэр ары. Про-
курорым къызэриулагъэмкэ, мы

льзыныкъомкіе бзэджэшлагъеу
къыхагъэшыгъэхэм япчагъэ
хэпшыкіеу хэхъуагъ, процент
54,7-кіе нахьыбэ хъуягъ. 2019-рэ
ильесыр къызихъагъэм къызы-
ублагъеу гъепцлагъе зыхэль
бзэджэшлагъе 670-рэ тиреспуб-
ликэ щагъеунэфыгъ, блэкыгъэ
ильесым егъепшагъэмэ, а пчья-
гъэр 96-кіе нахьыб.

хэм ашыц горэ чыпэ кын ифагъэу, псынкэу йэпынэгъу ишыклагъу макъэ аргэхъу. Аргузэжъогъу чыпэм кыращыжын зэральэкыщтыр, аш паатын фаер зыфедизир ыкчи ахьщэр зэрагъэхан альэкыщ картэм иномер къарало. А чыпэм цыфэу зыфитеуагъэхэр маштэшь, сыйд кырауагъэми ышлошь мэхъу ыкчи ахьщэр зыфагъээм фэдиз бзэджашэхэм якарте афыреагъахъе.

Гъэццлагээ зыхэль бзэджэшлагьэу зэрхэгээрэм ашыши СМС шыкіэр бзэджашшэхэм къызфагъэфедээ, банкын икартэү цыфым ыгъэфедэрэм къуачэ имылэжьэу макъэ зэрэрагъэлурэри. Къэлгъэн фае, Сбербанкын икартэхэр арь бзэджашшэхэм анахьэу къызын-фагъэфедэхэрэр. Мы гумекын гъор дэгъэзыжьыгъэним фэшн картэм ыкыбыг пчъэгьиц хүрээ кодэу тетхагъэр къаралон фаеу цыфым макъэ рагъэлы. СМС шыкіэм тет мэкъэлэйл Сбербанкын къыгъэхьыгъэу бэмэд къащэхь ыкыни кодыр бзэджа шшэхэм apalo. Нэужым цыфым иахьшэу картэм илъыр зэкзэгъэцлагъякээ ражы.

Мы аужырэ үахътэм джыры гъепцілгээ зыхэл шыңкылак! Эз къялгъа ўхажэм ащищ интернет сайтхэр къызфагъэфедэхээ з цыфым имыльку епхыгъэ щэфын-щэжыныр. Анахьэу сайтэу «Авито» зыфиорэр арь бэзджэ шлагъа ўхажэр нахьыбэу зычызэ

рахъэхэрэр. Имыльку ыщэү ылоэз, бзэджашлэм цыхъэ къызыфарегъэшы, ар зыщэфы зышлоигъом зыуимыгъакэу, мылькум тэфэрэ ахьщэм изылахъ гъэпцлагъэкэ къаихын ельэкы.

Гъэцпягъэ зыхэль шыкIеу бзэджашIэхэм кызыфагъэфедэрэ пэпчъ зэтэфыгъэу щыт. Ахэр зэкIе зэзылхыхэрэр цыфхэм егъэлышаягъэу бзэджашIэхэм цыхъэ зэрафашырэр ары.

Цыхъе бозарапшырор ары.
Мыщ фэдэ гъэпціагъе зыхэль
бзэджэшгэлжэхэм цыфхэр ашы-
ухьумэгтэнхэм фэшт eklonlaklэу
щылэхэм ягуу туу къышыгээ про-
курорым. Телефонымкээ къафы-
теохэрэ ыкын къафатхэхэрэ
бзэджашгэхэм цыхъэ афамы-
шыненүү, апэррапшэ къэбар лъап-
сэр зэрагьшгэлненүү ар цыфхэм
къяджэ.

Джащ фэдэу къэралыгъо ыкы ведомственнэ статистикэмкээ прокуратурэм иотдел ипащэу Джамырзэ Арамбый правовой статистикэм и Къэралыгъо автоматизированнэ системэ мыльэнъюмкээ къэбарэу къылэ-клахъэхэрэ зыфэдэхэр студентхэм къафиотагь. Аш къызэрия-гъэмкээ, мобильнэ телефоныр къызфагъэфедээ зээрар къэ-зыхырыэ программмэхэр ишлэхэмьльэу фагъэхых. Аш къылэ-клахъэхэрэ зылем икартау банкым епхыгъэм къэбарэу пылтыр бзэджашлэхэм къызлэклагъахьэ. Нэчжүйм ахьшэр рагы.

Мыхэм афэдэ бзэджэшлагъэхэр кыхэгбэзынхэр псынкээ юфэу зэрэжмытыр прокурорхэм къауагь. Сыда пломэ, гъэпцлагэе зызэрхажэрэ нэужым бзэджаш! Эхэм зэрэтеогъэхэ номерхэр псынкэу чадзыжыхъ. Адрэ шъольтырхэм ягъэшшагъэмэ, мы лъэныкъомкэ юфхэм язытет Адыгейм щыдэй дэдэу пфэшштэп. Арэу щытми, цыфхэм зыщагъэгүүшэ хъущтэп къызэршагъэпцэнхэ альэкъыштыр, ашкэ сакъыныгъэ къызхагъэфэн зэрэфаар.

Нэүжүм студентхэм яупчлэхэм игъэкштэйгээ джэуапхэр прокурорын избирательных округов.

КИАВЭ Фатим

2019-рэ ильэсүм журналистикэм ылъэныкъокIЭ Адыгэ Республикам и Пышъхъэ ишIухъафтын зыфагъэшьошэцхэмкIЭ зэнэкъокъу зэхащэ

Лъэныкъуитлукъэ зэнекъокъур зэхаж щэцт: гъэзетхэмрэ журналхэмрэ къахаа утыгъэхэмкъэ шүхъяфтынэу сомэ мини 100, теле,-радиокъэтынхэмкъэ — сомзы мини 100 афагъэшьошт. Журналистикэм ылъэныкъокъэ Адыгэ Республикаем и Лъышхъээ ишүхъяфтын афэзыгъэшьошт шэрэ комиссием (ылжкъэ комиссиер тъозэ дъяэкъошт) журналист тофшлагъэхэмрэ документхэмрэ 2019-рэ ильэсүм чьэптигъум и 1-м къыщегъэжъагъээш шэкъогъум и 1-м нэс ыштэштих, 2019-рэ ильэсүм шэкъогъум и 1-м къыщегъэжъагъээш тъэу и 30-м нэс ахэм ахэппльэшт.

рэ ыклы зэрштэрэ шыкыл Адыгэ Республикаем икъэралыгъо хабзэ иғъэ цэкілекло къулыкъу иофициальнэ сайтын <http://adygheya.ru> зыфилорэм, Адыгэ Республикаем лъяпкъюфхэмкіл, Ишкъыбъ къэралхэм ашыпсэуре тильепкъэгъухэм адырял эзпхыныгъэхэмкіл ыклы къебар жъугъэм иамалхэмкіл и Комитет ираздел нэйусас защищфэшүүшын шүүльэцьштил. Адыгэ Республикаем и Президент 2008-рэ ильэсийм мэлхүчтэйгүм и 30-мышыгъэ Указэу N 41-р зытетэу «Журналистикем ыльзэнъыкъокло Адыгэ Республикаем и Лышъхэ ишүүхъафтын зэрафа гъэшүүшээрэм ехыллаагь» зыфилорэм ашрагхыагь.

Документхэр зылкэжьугъехващтыр комиссием итхаматэ игуадзэу, Адыгэ Республикаем лъэпкъ Ioфхэмкъ, Iэкъыб къэралхэм ашыгъсэурэ тильэпкъэгъухэм адырялэ зэпхыныгъехэмкъ ыкъи къебар жъугъэм иамалхэмкъ и Комитет итхаматэ А. А. Шхъэлахъор ары, тел. (8772) 52-36-01, факсыр (8772) 52-10-16, электрон адресыр: komnac 01@rambler.ru, ур. Крестьянскэр, 236, я 49-рэ каб.

<http://adygheya.ru/ministers/departments/komitet-po-delam-natsionalnostey-svyazyam-s-sootchestvennikami-i-sredstvam-masso/devatelnosti-ispolnitelnogo/ktera-o-de.php>

Іэнэ хъураер

Цыф лъэпкъым ыпсэр ыбз

Гъэтхапэм и 14-м гуманитар ушетынхэмкэ Адыгэ республикэ институтын адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ фэгъэхыгъэ Іэнэ хъурае «Адыгабзэмрэ кэлэцыкly ыгыыпэхэмрэ: технологиякэхэр, еплыкэхэр, гупшикалэхэр» ылоу щизэхащэгъагь.

Мэфэкі йофтхъабзэр шуфэс пасльэкіэ къызэуихыгъ институтын идиректорэу, философие шэныгъэхэмкэ докторэу Плыужу Адам. Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэкі ар къафэгушуагъ, Іэнэ хъураем кэлэцыкlyхэр зэрэхэлажъэрэм тур зэригъэшүүрэв, адыгабзэр къэзыгъэ-гущыгъэжыщ ыки къэзыгъэпсаужыщт

лэужукъем ахэр зэрэштышхэр игущыгъ къыщыхигъэшгъ.

«Мы цыкlyхэм абзэ агъотыжынам, ашодхэнам зэкіми тызэхэтэу юф дэтшіе, — къыуагъ аш. — Бзэр унагъом къышежье, щизэхэтхы, етланэ кэлэцыкly ыгыыпээм ыки еджакпэм ашылытэгъекуатэ. Сызэршьользүүтгыр, бзэм изытет ренэу къыкэтиймийткыжъяэу, аш хэкыпэ-еколаклэу илэхэмкэ гъэзагъэу тишшоххэр къито-тикынхэр ары».

Нэужым гущыгъэр аш ритыгъ институтын бзэшнэгъэмкэ иотдел ипащэу, филология шэныгъэхэмкэ кандидатэу Анцокъю Сурэт. Іэнэ хъураем итемэ шхъялэ аш къыриотыкыгъ.

Ятхэн-гупшисын хотэу адыгабзэр кэлэцыкlyхэм зэрябгъэшшт проект гъенэфагъэхэр зэрраштэгъэхэр аш къыуагъ. Кэлэцыкly ыгыыпэиту — Мыекуапакі я 9-рэ, я 14-рэ ыки Тэххутэмийкье районымкэ Инэм дэт кэлэцыкly ыгыыпээр, куаджэу Еджэркьюа дэтэир юфыкъем ипхырышын къызэрхагъэлэжьагъэхэр къихигъэшгъ. Кэлэцыкly ыгыыпэхэу «Жъогъобын», «Насып», «Нэбзый» зыфилохэрэм ачіс цыкlyхуу Мэрэтыкъю Ислам, Жэнэ Элона, Цэй Динара, Нэгъой Инал, Тхагэпсэу Темир адыгабзэр ашлэ зэрхуугъэр къэгъэлэгъяону «Хъалайжъий» зыфиорэмкэ къыралотыкыгъ. Мэфэким пстэуми алеу усэу «Сыоджагъ сыгсэкі» зыфиорэм lupkéу, ыгу къыдеиэу къеджагъ Тхъабысум Джамболэт. Рассказэу «Унэ» зышхъэр дэгъюо къалотагъ Тхагэпсэу Мадинэрэ Oenl Амелинэрэ. Усэу «Пшъашъе хуупхъэм» — Емзэш Бэлэ, адыгэ цые шхъонтэбзэ дахэр зышыгъ

Нажъэ Нарт, усэу «Адыгэ Іан» (Нэхэе Русслан) рагъэдэгъэр. Бзыу орэд макъеу, сабын мэкъе жынчхуу зызыгъэхэм хэпшыкly Іэнэ хъураем къеклонлагъэхэр къагъечэфыгъэх. Анцокъю Сурэт игущыгъ къыпидзэжыгъ, «Сыбзэ — сидунай» зыфиорэ тхыль цыклю

иуубытэныр, ор-орэу уеджэшьюу зыбгъэсэныр бзэм нахь пэблагъэ зыпшынамкэ ӏеубытывэ-егъэжээпэ дэгъухуу ылтыгъагь.

Іэнэ хъураем иофтшэнкэ ыки адыгабзэр кэлэцыкlyхэм зэрябгъэшшт шыкхэмкэ ишшош-еплышкэхэр къиритотыкыгъэх институтын ишшэныгъэ секретарэу Тэу Нуриет. «Мы ильэсэу ныдэлфыбзэхэм я Ильэсэу агъэнэфагъэшгъ, адыгабзэм зэрэхэдгъэхъоштим, зыкыззэриштэжыщтим тынаэ тетын фое» — къыуагъ аш. Джаш фэдэу кэлэцыкly ыгыыпэу проектхэм япхырышын мэзихым къыклоц юф дэзышшэгъэ яофишэхэу Хъуаж Саният, Уджыхуу Светэ, Теунэ Заринэ, Шхъэлэхъо Замрэт юфу ашлагъэмкэ зэфхысыжхъэр къашыгъагь. Ахэм ягущыгъ къыхэшгъ «Сыбзэ — сидунай» зыфиорэ программэр адыгабзэм изэгъэшэнкэ ӏеубытывэ къызэрфэхъуугъэр, проектыр лъэнэкуюбэкэ гъэзагъэу зэрэгэпсыгъэр, адыгабзэр ашлэн закъор армыреу, аш хотэу адыгэ шэн-хабзэхэр ашлэхэу пүгъэнхэм егъэджэн юфыр зэрэфөрьшээр, локлэ-шыкі эзфэшхъафхэр ыки ахэмкэ амал-къулайхэр уегуѓуу бгээ

федэхэмэ, сабыхэм бзэр ашлогъэшгъон ыки ашлодахэ зэрэхъуурэ клағэхтхыгъ. Мы зэпстэуми гугъаплэ къаты адыгабзэм изэтегъэуцожынкэ хэклилэ-ӏеубытывэхэр зэрэшгъэхэмкэ, тапэкилэ пүнгэгъэ-гъэсэнгъяа, анахъеу адыгабзэм изэгъэшэн гъэлъэшыгъэнамкэ, хэти фэлэкырэмкэ къогъанэ зэrimыштимкэ.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.
Сурэтхэр ӏеашынэ Аслъан тырихыгъэх.

Шапхъэхэр шъумыуқъох

ПАО-у «Кубаньэнерго» зыфиорэм и Адыгэ къутамэ иофишэхэм шъуналэ тырышьуагъадзэ: хабзэу щылэм диштэрэ зээгъынгъэхэр адамышыхэу, электричество икъятын епхыгъэ псэуальхэм «волоконнэ-оптическэ линиекі» заджэхэрэр ашызыгъэпсихэрэм пшъэдэгъижъ арагъэхыщт.

Куулыкъу гъэнэфагъэхэм яшэ хэмийлэу ыки ишкілэгъэ техническэ амалхэр щимыгъэхэу электричество

зэрхуулэх гъучычхэр пашхэх хъущтэп. Джаш фэдэх хэбзэнчэ зеклюакіем элек трикхэм гу зыльтатэкэ дэо тхыльхэр куулыкъу гъэнэфагъэхэм алеклагъахъэх ыки ежь ышхъэкэ ифедэ пае хэбзэгъэуцугъэр зыкууагъэм тазыр тиральхъэ. Кубаньэнергом анахъеу къыхигъэшырэр аш фэдэ зеклюакі къызыха-фэхэрэм агъэпсигъэхэр сетевой компанием ыклюачлекі зэрээпкырахыжхэрэр ары.

Хабзэу щылэр къыдээзымылтытэхэрэм техникэ гъэнэфагъэу щылэр зераукъорэм имызакъо, ежхэми япсуныгъэкіэ зэрарышо ахъын альэкъыщт. Трансформаторонэ подстанциехэм ыки нэмыхэм о пшоонгъо хъума уачлэхъанэу щытэп. Официальнэ статистикэм къызэригъэльягъорэмкэ, электричество ыпкъ къыкырэ фыкъонгъэ пэпчъ ятлонэрэ волт 100-м ехъу зиэлэ электроустановкхэм япхыгъэу щыт. Аш фэдэхэм юф

шээн гъэнэфагъэхэр ашагъэцкіэнхэ хъумэ, энергетикхэм зээгъынгъэ адашын фое.

Лытэнгъээ зыфэтшыре тичыпэ-түххэр, Іизын ямышэу, хэбзэгъэуцугъэу щылэр аукъозэ, энергообъектхэр зыгъэфедэхэрэм япхыгъэ къэбар горэм шуущыгъуазэ хъумэ, телефонэу 8-800-100-15-52-м шуукъытеу (Урсылем къыхиубытэрэ чыгылэхэм ыпкэ хэмийлэу шуульялышын шуульякъыщт).

